

१. आ.व. २०७७/०७८ को नीति तथा कार्यक्रम
सातौँ गाउँसभामा अध्यक्ष श्री मोतीराज राई ज्यूबाट प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को वार्षिक नीति तथा
कार्यक्रम

२.१ आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

आदरणीय गाउँ सभा सदस्य ज्यूहरु,

मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम यहाँहरु समक्ष पेश गर्न पाउँदा मलाई खुसी लागेको छ । नेपालको संविधानले अवलम्बन गरेको संघीय शासन प्रणाली कार्यान्वयन गर्ने क्रममा धेरै कुरा प्रष्ट नभई सकेको संक्रमणकालीन अवस्थामा यस मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम प्रस्तुत गर्न पाउँदा आफूलाई गौरवान्वित ठानेको छु ।

यस अवसरमा म विभिन्न कालखण्डमा जनताको अधिकार प्राप्तिको आन्दोलनहरुमा सहादत प्राप्त गर्नु हुने ज्ञात अज्ञात सहिदहरु प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु ।

स्थानीय तहको निर्वाचनले एकातिर सार्वभौम नागरिकलाई निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु मार्फत राज्य शक्तिको प्रयोग गर्ने अवसर प्रदान गरेको छ भने अर्कोतिर संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्य व्यवस्थालाई संस्थागत गर्ने मार्ग प्रदत्त गरेको छ । संवैधानिक व्यवस्था बमोजिम जनताको नजिकका सरकारको रुपमा रहेको स्थानीय तहका अधिकार क्षेत्रको प्रयोग गर्दै जनअपेक्षा अनुरूप दिगो शान्ति, स्थायित्व, विकास र सम्वृद्धिको गन्तव्य हासिल गर्ने चरणमा हामी प्रवेश गरेका छौँ । यस बीचमा स्थानीय निकायको स्वरुपलाई संविधान प्रदत्त स्थानीय तहको व्यापक क्षेत्राधिकार भएको बलियो स्थानीय सरकारको रुपमा रुपान्तरण गर्ने प्रक्रियालाई संगसंगै र सावधानीपूर्वक अधि बढाउनु परेको छ ।

जनताको लामो समयको संघर्ष पछि प्राप्त लोकतान्त्रिक संघीय गणतन्त्रात्मक व्यवस्थाको सफल र व्यावहारिक कार्यान्वयनको जटिल र चुनौतिपूर्ण मोडमा छौँ । त्यस अर्थमा अलिकति असावधानीले पनि निकै ठूलो क्षति व्यहोर्नु पर्ने अवस्था आउन सक्ने विषयलाई हामीले गम्भीरता पूर्वक लई आफ्ना कदमहरु अधि बढाउनु परेको छ ।

यिनै विषय वस्तुको पृष्ठभूमिमा मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिकाको आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को वार्षिक गाउँपालिकाको विकास नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएको छ ।

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को वार्षिक गाउँपालिकाको विकास नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

नीति तथा कार्यक्रम

१. कृषि तथा पशुपन्छी विकास नीति :

- ✘ भू-उपयोग नीति अनुसार गाउँपालिकाको भू-बनोट तथा हावापानीलाई मध्यनजर गर्दै कृषि बालीहरुको पकेट क्षेत्र प्रत्येक वडामा निर्धारण गरिनेछ ।
- ✘ पालिकाभित्रका कृषकहरुलाई कृषि आधुनिकीकरण, कृषिजन्य उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्नको लागि प्रविधिको प्रयोगमा प्रोत्साहित गरी व्यावसायिक कृषि खेती गर्न आवश्यक प्राविधिक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ✘ परम्परागत र निर्वाहमुखी खेतीको विकल्पमा कृषकहरुलाई आधुनिक र सामुहिक कृषि प्रणाली अवलम्बन गर्न प्रेरित गर्दै त्यसका लागि सीप, ज्ञान र प्रविधि उपलब्ध गराउन आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ✘ मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिकाको ९ वटै वडामा एक गाउँ एक उत्पादन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न विभिन्न संघ संस्थासँग समन्वय गरी आवश्यक प्राविधिक तालिम प्रदान गरिनेछ ।
- ✘ यस गाउँपालिका भित्र उत्पादन भएका कृषिजन्य, दुग्धजन्य तथा मासुजन्य उपजको सम्बन्धित व्यवसायीसँग समन्वय गरी संकलन, प्रशोधन तथा ब्राण्डिङ्ग गरी बजारीकरण गरिनेछ । साथै पशुबधशाला तथा आधुनिक कोल्ड स्टोर स्थापनाको लागि पहल गरिनेछ ।
- ✘ गाउँपालिका भित्र उत्पादित तरकारी तथा फलफुलजन्य उपजहरु संकलनको लागि मानेभञ्ज्याङ बजारमा कृषि उपज संकलन तथा भण्डारण केन्द्रको स्थापना गरिनेछ ।
- ✘ गाउँपालिकामा मकै वीउ पकेट क्षेत्र स्थापना गरिनेछ ।
- ✘ व्यावसायिक तरकारी खेती, मत्स्यपालन, पुष्प व्यवसाय, मौरीपालन, पशुपालन तथा च्याउ, अदुवा, लसुन, प्याज, वेसार, अलैची तथा कफी खेती लगायतमा युवाहरुलाई आकर्षित गर्न युवा लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ✘ प्रत्येक वडामा एकजना पशुसेवा प्राविधिकको व्यवस्था गरी पशुपन्छी सेवामा कृषिको पहुँच विस्तार पहल गरिनेछ ।

- ☒ सुख्खा क्षेत्रको रुपमा चिनिएको यस गाउँपालिकाको विभिन्न क्षेत्रलाई सिंचाइको व्यवस्था मिलाउनको लागि सुनकोशी, दुधकोशी, मौलुङ खोला लगायतका सबै सम्भावना भएका खोलाहरुको अध्ययन गरिनेछ साथै आकाशे पानी संकलनको लागि प्लाष्टिक पोखरी, स्थायी पोखरी, लिपिटड आदिको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- ☒ प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना अन्तर्गत गाउँपालिका भित्रका क्षेत्रलाई मकै ब्लक तथा आलु सुपर जोन कार्यक्रमलाई प्राथमिकता र प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ र अन्य उपयुक्त क्षेत्रमा तरकारी तथा फलफुलको पकेट क्षेत्र विस्तार गरिनेछ ।
- ☒ एक गाउँ एक वाली विशेषज्ञ कार्यक्रमलाई पशुपन्छी पालक, समुह र सहकारीसँग आवद्ध गरी व्यवसायिक पशु स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने नीति क्रमशः विस्तार गर्दै लगिनेछ ।
- ☒ पशु विमा कार्यक्रम, पाडापाडी हुर्काउने कार्यक्रमलाई विशेष प्राथमिकता साथ संचालन गरिनेछ ।
- ☒ कृषि पेशालाई मर्यादित, वैज्ञानिक तथा उत्पादनमूलक बनाउन गरीब तथा जेहेन्दार विद्यार्थी पहिचान गरी उच्च कृषि शिक्षा अध्ययनका लागि गाउँ स्तरीय विशेष कृषि छात्रवृत्ती कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ☒ गाउँपालिका भित्र रहेका सामुदायिक वनहरुमा वन तथा कृषि सहज कार्यक्रम (Forest and Farm Facilities Program-FFF) सञ्चालन गरी उच्चमशिलता विकास गरिनेछ ।
- ☒ सामुदायिक वन लगायत बाँझो जमिनमा विभिन्न जातका फलफुलका बिरुवा रोपी कृषि वनमा रुपान्तरित गरिनेछ ।
- ☒ जग्गा बाँझो राखी शहर केन्द्रित जग्गा धनीहरुका निजी जग्गामा वृक्षारोपण गराई एक परिवार एक निजी वन बनाउन प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- ☒ एक घर एक करेसाबारी र एक घर एक अर्गानिक उत्पादनको अवधारणा विकास गरी अर्गानिक तरकारी उपभोगको लागि कृषकहरुलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- ☒ पालिकाभित्रका कृषि योग्य जग्गाहरुको पहिचान गरी नमूना कृषि फार्म स्थापना गर्न कृषकहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ☒ मागमा आधारित कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन, कृषक पाठशाला, प्लान्ट क्लिनिक सञ्चालन, साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम, वीउ उत्पादन कार्यक्रमलाई विशेष जोड दिइनेछ ।
- ☒ कोभिड १९ को कारण वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका युवाहरुको पहिचान गरी उनीहरूसँग भएको सीप तथा अनुभवको आधारमा उच्चमशिलता स्थापना गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ साथै उनीहरुले पेश गरेको प्रस्तावना हेरि म्याचिङ्ग अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ☒ गाउँपालिकाभित्र १८ महिने बालि विज्ञान र पशु विज्ञान अध्ययनको व्यवस्था गरिने छ ।
- ☒ करार खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- ☒ गाउँपालिकाकामा कृषि उत्पादन सामग्री र कृषि उपज बजारीकरण व्यवस्थापन गर्न कृषि सहकारी वा अन्य सहकारी साथै व्यवसायीहरुलाई व्यवस्था गर्न पहल गरिनेछ ।
- ☒ कृषि तथा पशुपन्छी मन्त्रालयद्वारा तोकिएको विभिन्न कार्यक्रमहरूसँग साभेदारी गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ कृषि सहकारीहरुलाई सामुहिक खेती गर्न प्रोत्साहन गरि सहयोग गर्ने कार्यक्रमको निति लिइने छ ।

२. वातावरण संरक्षण नीति:

- ☒ राष्ट्रिय राजमार्गको क्षेत्राधिकार भित्र ग्रिन बेल्ट घोषणा गरी वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ☒ जलवायु परिवर्तनलाई न्यूनिकरण गर्न सामुदायिक वन तथा समुदायको सहयोगमा एक वडा एक नर्सरी तथा एक वडा एक पोखरी कार्यक्रम क्रमशः सञ्चालन गरिनेछ ।
- ☒ चौतारा, पोखरी, खानेपानीको मुल संरक्षण लगायतका वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूपका सूचकहरु प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- ☒ गाउँपालिकाबाट सञ्चालन गरिने पूर्वाधार निर्माणका कार्यहरुलाई वातावरण संरक्षणसँग आवद्ध गरिनेछ ।
- ☒ वातावरणमैत्री घरको सूचक, टोल तहका सूचक, वडा तहका सूचक तथा गाउँपालिका तहका सूचकहरु निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- ☒ विभिन्न क्षेत्रसँगको सहकार्यमा वातावरणमैत्री कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- ☒ टोल विकास संस्थाहरुबीच वातावरणमैत्री टोल, वातावरणमैत्री वडा घोषणाको अवधारणा अनुसार प्रतिष्पर्धा गराई पुरस्कृत गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ वनलाई वातावरण संरक्षण सँगसँगै आय आर्जनसँग जोडेर सदुपयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ नदी, खोल्सा किनाराको दुवै तर्फको २० मिटर भूमिमा रुख तथा बोटविरुवा कटानलाई पूर्ण प्रतिबन्ध लगाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

- ✗ गाउँपालिकावासीले आफ्नो नम्बरी आवादीको रुख कटान गर्नुपरेमा २० इन्चभन्दा कम गोलाई भएको कुनै पनि रुख कटान गर्न पाउनेछैन । वडाको जनप्रतिनिधिको उपस्थितिमा गरिएको सर्जिमिन मुचुल्का र सिफारिसको आधारमा गाउँपालिकाको स्वीकृति विना छपान कटान गर्न पाइने छैन ।
- ✗ एक रुख कटानी गरेबापत कटानी गर्ने गराउनेले कम्तीमा दुई विरुवा हुर्काउनु पर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✗ विभिन्न स्थानमा रहेको सार्वजनिक जमिनमा जडिबुटी प्रजातिका विरुवा लगाई बोटानिकल गार्डेनको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- ✗ दिगो विकासका लक्षहरूलाई प्राप्त गर्ने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ✗ ३ वर्ष भित्र सम्पूर्ण टोल, वडा वातावरणमैत्री घोषणा गरी वातावरणमैत्री गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ ।
- ✗ विधुतीय चुल्हो तथा धुवा रहित चुलो घर-घरमा जडान गर्न पहल गरिनेछ ।
- ✗ एक गाउँ एक उद्यान कार्यक्रमलाई वडा वडासम्म विस्तार गर्न वडा समितिहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- ✗ सडक छेउका उपयुक्त स्थलमा स-साना उद्यान (बगैचा) निर्माण गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✗ हरियाली गाउँ प्रवर्द्धनका लागि हरित सडक, खोला खोल्सीमा वृक्षारोपण र एक घर ३ फलफुलका विरुवा रोपी हुर्काउनु पर्ने नीति लिइएकोछ । घर निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र जारी गर्दा यसको अनुगमन गरिनेछ ।
- ✗ मापदण्ड विपरित सञ्चालनमा रहेका तथा प्रदुषणयुक्त कलकारखाना तथा उद्योगहरूलाई विस्तारित गरी भूउपयोग नीति अनुसार गाउँपालिकाले तोकेको स्थानमा वातावरणमैत्री औद्योगिक ग्राम स्थापना गरिनेछ ।
- ✗ प्लास्टिकका भोलाहरूलाई निरुत्साहित तथा पूर्ण रूपमा निषेध गरी वायोडिग्रेडेबल तथा वातावरणमैत्री भोलाहरूको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनुका साथै वातावरणमैत्री भोला निर्माणका लागि जनचेतना, तालिम तथा सहकार्य गरिनेछ ।
- ✗ गाउँपालिका भित्र हुने भू-स्खलन, बाढी, आगलागी, भुकम्प आदि जस्ता प्राकृतिक विपत्ति र अन्य कृत्रिम विपत्तिबाट तुरुन्त राहतका कार्यक्रम गर्न गाउँपालिका, नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना लगायत विभिन्न संघसंस्थाहरूसंग समन्वय गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ✗ गाउँपालिका भित्र उपयुक्त स्थान पहिचान गरी कृत्रिम ताल निर्माण गरिनेछ ।
- ✗ गाउँपालिका भित्र रहेका दुधकोशी नदि, सुनकोशी नदि र मोलुङ खोलाहरूको मापदण्ड तोकी खोलामा कोरिडोर निर्माण गरी वृक्षारोपण गरिने नीति लिइएकोछ ।
- ✗ भित्री वायु प्रदुषण न्यूनीकरण गर्न बायोग्याँस तथा सुधारिएको चुलो निर्माणका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ✗ दुर्लभ वन्यजन्तु (मयुर, निरबिरालो आदि) संरक्षणका लागि पहल गरिनेछ र वन्यजन्तुलाई पानी खानको लागि पोखरी बनाईनेछ ।
- ✗ गाउँपालिका भित्र उपयुक्त स्थान छनोट गरी सार्वजनिक शौचालयको व्यवस्था गरिनेछ ।

३. विपद व्यवस्थापन नीति:

- ✗ Covid – 19 को संक्रमण नियन्त्रण तथा उपचारमा विशेष प्रथमिकता दिइने छ ।
- ✗ प्राकृतिक वा मानवीय कुनैपनि कारणबाट हुन सक्ने विपदबाट बच्न र बचाउन सचेतना कार्यक्रम संचालन, समुदायमा आधारित सहयोग टोली(CRRT) टोलबस्ती स्तरमा निर्माण तथा परिचालन गरिने छ ।
- ✗ विपदबाट हुने क्षति कम गर्न आवश्यक पर्ने न्यूनतम यन्त्र, साधन तथा औजारहरूको उचित व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✗ विपद् उद्धारमा सबैभन्दा पहिला पुग्ने सुरक्षा निकायहरूलाई उद्धारका लागि आवश्यक सामग्रीयुक्त बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✗ विपद् व्यवस्थापनलाई 3C को सिद्धान्त (समन्वय, सहयोग तथा नियन्त्रण) का आधारमा संचालन गरिने छ ।
- ✗ आकस्मिक सेवाका सवारी साधनहरू जस्तै एम्बुलेन्सलाई अन्तरपालिका साभेदारी कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालन गरिनेछ ।
- ✗ गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था तथा विपद व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ✗ वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति र गाउँपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई स्रोत साधनयुक्त बनाई तयारी अवस्थामा राखिने छ ।
- ✗ गाउँपालिका भित्र संचालित व्यवसाय, पसल, कलकारखाना, संघ-संस्था तथा सहरी क्षेत्रका घरहरूमा Fire Extinguisher राख्न प्रोत्साहित गरिने छ ।
- ✗ विपद उद्धार तथा राहतमा सहजताको लागि सवै वडामा एक हेलीप्याड निर्माण गर्दै लगिनेछ ।

४. फोहरमैला तथा सरसफाई सम्बन्धी नीति :

“फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन, सभ्यताको मापन”

- ☒ फोहर जसले गर्दछ मूल्य उसैले तिर्नुपर्दछ भन्ने सिद्धान्त र फोहरबाट मोहर बनाउने नीतिलाई अवलम्बन गर्दै गाउँपालिका क्षेत्रमा उत्सर्जन हुने फोहरमैलालाई व्यवस्थित ढंगले व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ☒ फोहरमैला नै उत्पादन नगर्ने, गरेपनि न्यून गर्ने, त्यसलाई पूनः प्रयोग गर्ने कार्यलाई व्यवहारमा अवलम्बन गर्न सरोकारवालाहरुको सहयोग र सहभागितामा सीपमुलक र सचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।
- ☒ फोहरमैला उत्सर्जन स्थलमा नै कुहिने र नकुहिने फोहर छुट्याई कुहिने फोहरलाई मल बनाई करेसाबारीमा प्रयोग गर्ने गराउने तथा बजार क्षेत्रमा करेसाबारी प्रतियोगिता र डस्टविन सफा राख्ने मुल्यांकन जस्ता प्रतियोगिता संचालन गरी पुरस्कृत गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ वडास्तरमा उत्सर्जन हुने फोहर वडास्तरमा नै संकलन केन्द्र तथा श्रोतमा नै प्रकृति अनुसार छुट्याउने व्यवस्था मिलाउन वडा समितिहरुलाई प्रोत्साहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ फोहरमैला प्रशोधन तथा व्यवस्थापन केन्द्रको निर्माण तथा संचालन गरिनेछ ।
- ☒ एक वडा एक वातावरणमैत्री पार्क तथा एक वडा एक ल्याण्डफिल्ड साइट निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- ☒ मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सार्वजनिक स्थलहरुमा स्थानीय समुदायबाटै व्यवस्थापन हुने गरी शौचालयहरु निर्माण गर्ने गराउने नीति रहनेछ ।
- ☒ प्रविधिको प्रयोग गरी दिसाजन्य फोहोरहरुको उचित ठाउँमा व्यवस्थापन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ☒ पशु-पन्छी तथा घर पालुवा जनावरले निष्कासन गर्ने विष्टाको उचित व्यवस्थापन गर्ने र त्यसबाट अरुलाई दुर्गन्ध फैलाउने तथा रोगको बाहक बनाउने कार्यको जिम्मेवारी र जवाफदेहिता सम्बन्धित जनावरको धनीको नै हुनुपर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

५. भौतिक तथा पूर्वाधार विकास नीति :

“सुदृढ भौतिक पूर्वाधार, समृद्ध गाउँपालिकाको आधार”

- ☒ आ.व. २०७६/०७७ मा योजना छनौट भई COVID – 19 को कारणले सम्भौता हुन नसकेका अथवा काम सम्पन्न नभएका योजनाहरुलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइने छ ।
- ☒ योजना छनौट गर्दा बहुबर्षिय योजनाहरुलाई प्राथमिकता दिईने निति अवलम्बन गरिने छ ।
- ☒ समुन्नतिको सबैभन्दा ठूलो साधनको रुपमा रहेको भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रको एकीकृत र व्यवस्थित विकासका लागि कम्तीमा पनि २० वर्षे दीर्घकालीन सोचका साथ एकीकृत गाउँपालिका विकास योजना निर्माण गरी सोहि आधारमा वार्षिक गाउँपालिका विकास योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइने छ ।
- ☒ समपुरक कोष र विशेष योजना अन्तर्गत संचालन हुने योजनाहरुको विवरण तयार गरी माग गरिनेछ ।
- ☒ भौतिक पूर्वाधार निर्माणका क्षेत्रमा गाउँपालिकाले लगानीकर्ता, उत्प्रेरक, सहजकर्ता, समन्वयकर्ता, नियामक र नियन्त्रकको रुपमा भूमिका निर्वाह गर्ने नीति रहनेछ ।
- ☒ निर्मित पूर्वाधारहरुको नियमित मर्मतसम्भार, सञ्चालन, संरक्षण एवं सम्वर्धन गर्न निजी क्षेत्र तथा सामुदायिक सहकारी क्षेत्र र उपभोक्ता समितिहरुलाई प्रोत्साहित गर्ने नीति लिइनेछ । पूर्वाधार प्रयोगकर्ताबाट उपयोग कर संकलन गरिनेछ ।
- ☒ भौतिक पूर्वाधार निर्माणलाई स्थानीय गाउँवासीहरुको दिन चर्यालाई सहज बनाउने तथा आर्थिक आयआर्जनसँग जोड्दै समृद्धितर्फ उन्मुख गरिने नीति लिइनेछ ।
- ☒ बढि भन्दा बढि जनसहभागिता जुट्ने योजनाहरुलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ☒ भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालन हुने भौतिक पूर्वाधारका योजनाहरुमा वडा स्तरमा ५ लाख र गाउँपालिका स्तरमा २५ लाख भन्दा कम लागतको कार्यक्रम सञ्चालन गर्न निरुत्साहित गरिनेछ ।
- ☒ पेशकी शुन्य अभियानका लागि पेशकी दिने कार्यलाई निरुत्साहित गरी प्राविधिक मूल्याङ्कनका आधारमा भुक्तानी दिइने नीति अवलम्बन गरिने छ, तर स्वीकृत खरिद योजना बमोजिम निर्माण सामग्री खरिद गर्नु पर्ने भई उपभोक्ताको योगदान सहभागिता यकिन गरि पेशकी उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
- ☒ गाउँपालिकामा रहेका गाडी, डोजर लगायतका सवारी साधनहरु सुरक्षित पार्किङ्ग गर्नको लागि कम्पाउण्ड तथा पार्किङ्ग स्थल निर्माण गरिनेछ ।
- ☒ यस गाउँपालिका भित्र रहेका सामाजिक प्रतिष्ठित व्यक्तित्वहरुको उच्च सम्मानार्थ पार्क, प्रतिकालय निर्माण गरिनेछ । साथै सामुदायिक भवन निर्माण गर्ने निति लिने छ ।

- ✘ भौतिक पूर्वाधार विकासमा प्रयोग हुने सवारी तथा ढुवानी र निर्माणका साधनहरूलाई गाउँपालिकामा अनिवार्य रूपमा सुचिकृत गराई संचालन गर्ने नीति ल्याइने छ ।
- ✘ गाउँपालिका भित्रका पूर्वाधार निर्माण गर्दा गाउँपालिकास्तरीय, प्रदेश र संघ स्तरीय योजना गरी ३ तहमा वर्गिकरण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ✘ प्रत्येक वडामा अपाङ्गमैत्री सडक, भवन, बालमैत्री पार्क, स्मृती पार्क, पिकनिक स्पोट, चौतारो, पोखरी, खेलमैदान, पुस्तकालय, संग्रहालय, योगकेन्द्र आदि स्थापना गर्दै लगिनेछ ।
- ✘ नापी कार्यालयको सहकार्यमा गाउँपालिकाभित्र बनेका लगतकट्टा गर्न बाँकी रहेका सडकहरूको लगतकट्टा गरी सार्वजनिक सडकमा रुपान्तरण गरिनेछ ।
- ✘ प्रत्येक वडामा आफ्नै वडा कार्यालय निर्माण कार्यलाई पूर्णता दिइनेछ ।
- ✘ गाउँपालिका भित्रका बजार क्षेत्र लगायत बस्तीहरूमा सवारी साधनहरूको गति सिमित, प्रेसर हर्न बजाउन निषेध गर्ने तथा आवश्यक स्थानमा जेब्रा क्रसिङ्गको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ✘ सवारी पार्किङ्गलाई व्यवस्थित गर्न सडकका दायँबायाँ अव्यवस्थित रूपमा सवारी साधन पार्किङ्ग गर्न निरुत्साहित गरिनेछ ।
- ✘ गाडी मर्मत सम्भार गर्ने वर्कसपहरूको अनिवार्य रूपमा आफ्नो प्रयोगको क्षेत्र पक्की बनाई गाडिले सडकमा हिलो ल्याउन नपाउने र मोबिल लगायत दुषित पानी नालिमा पठाउन नपाउने नीति लागू गरिनेछ ।

६. सडक तथा यातायात तर्फ

- ✘ गाउँपालिकास्तरीय गौरबको योजना स्व.बल बहादुर राई समावेशी ग्रामिण सडकको डिपिआर र गुरुयोजना निर्माण गरिनेछ । साथै सो कार्य सम्पन्न गर्न विशेष बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
- ✘ विकासको आधारभूत अंगका रूपमा रहेको सडकहरूमा सानोतिनो रकम लगानी गरी निरन्तर एउटै काम र स्थानलाई दोहोर्‍याई रहने परम्परालाई अन्त्य गर्दै न्यूनतम शहरी सुविधा तथा वडाहरूको भौगोलिक सन्तुलनलाई समेत ध्यानमा राखी जिल्ला स्तरीय तथा गाउँपालिकास्तरीय यातायात गुरुयोजनामा परेका सडकहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा DPR तयार गरी क्रमशः बाह्र महिना सञ्चालन हुने तथा कालोपत्रे बनाउने नीति लिइने छ ।
- ✘ सडक निर्माण गर्दा पानीका मूहानहरूलाई संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै एकीकृत रूपमा निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
- ✘ पालिकाभित्र बढी उपयोग हुने सडकहरूलाई बाह्र महिना सवारी साधन चल्न सक्ने बनाउन प्राथमिकता दिइनेछ । साथै सडकहरूलाई थप व्यवस्थित गर्न नाली निर्माण कार्य थालनी गरिनेछ ।
- ✘ जिल्ला यातायात गुरु योजना र गाउँपालिका यातायात गुरु योजना अनुसार सडकको क्षेत्राधिकार क्रमशः रेखाङ्कन तथा सीमाङ्कन गरिनेछ ।
- ✘ सडकमा निर्वाध रूपमा आवतजावत गर्न अवरोध श्रृजना गर्ने कार्य (सडक निर्माण सामग्री राख्ने, सडक मिचेर घरटहरा बनाउने, पाली गाँस्ने, पसल थाप्ने) जस्ता कार्यहरूलाई निरुत्साहित गरिनेछ । अटेर गरी अवरुद्ध गर्ने कार्यलाई दण्ड जरिवानासँग आवद्ध गरिनेछ ।
- ✘ ट्रयाक खोलिसकेका तर मौसमी रूपमा रहेका सडकहरू निर्माण कार्य गर्दा गाउँपालिकाको स्वीकृत मापदण्डका आधारमा बढीमा ३० प्रतिशत माटोको काम र ७० प्रतिशत कार्य सञ्चालनमा खर्च गर्दै बाह्रमास चल्ने सडकमा रुपान्तरण गर्ने कार्यक्रम स्वीकृत गरी गराई निर्माण कार्य सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- ✘ सडक निर्माण गर्दा नयाँ ट्रयाक खोल्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्दै भइरहेका सडकहरूलाई स्वीकृत मापदण्डका आधारमा स्तरोन्नतिमा जोड दिइनेछ । गाउँपालिकाको समग्र विकासमा नयाँ ट्रयाक खोल्न अति आवश्यक देखिएमा जिल्ला यातायात गुरु योजना र गाउँपालिका यातायात गुरु योजनाको प्राथमिकतामा परेको सडकको मात्र नयाँ ट्रयाक खोल्ने काम गरिनेछ । यसरी ट्रयाक खोल्दा यातायात सेवा सञ्चालन भएको खण्डलाई जोड्ने प्रवेशबिन्दु देखि मात्र क्रमशः निर्माण कार्य गरिनेछ ।
- ✘ ट्राफिक व्यवस्थालाई सहज सरल बनाउँदै सम्भावित सडक दुर्घटनालाई न्यूनिकरण गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- ✘ स्थानीय तहको निर्माण पछि यस गाउँपालिकाको क्षेत्र विस्तार भएकोले भौगोलिक अवस्थालाई मध्यनजर राखी सबै वडाहरूलाई समेट्ने गरी गाउँपालिका चक्रपथको सम्भाव्यता अध्ययन सहित DPR तयार गरिनेछ ।
- ✘ हाल सञ्चालनमा रहेका DPR नबनेका सडकहरू प्राविधिक (इन्जिनियरिङ) दृष्टिबाट उपयुक्त भए नभएको एकीन गरी अनुपयुक्त स्थानमा सुधार गर्नेगरी मात्र थप लगानी कार्य गरिनेछ । सुधार गर्न नसकिने रहेछ भने लगानी नगर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । ठुला योजना संचालन गर्दा नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार मेशीनरी सामान प्रयोग गर्न निरुत्साहित गरिने छ ।
- ✘ एक वडा अर्को वडा जोड्ने सडक मार्फत सिद्धिचरण लोक मार्गसँग जोडिने सडक निर्माण कार्यलाई डिपिआर तयार गरी प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ ।

सबै वडा कार्यालय, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्थाहरु देखि गाउँपालिका कार्यालयसँग जोडिएका सडकहरुको स्तरोन्नती गरी बाह्रैमास चल्ने बनाइने तथा क्रमशः कालोपत्रे गर्दै लगिनेछ । साथै नयाँ ट्रयाकहरुमा नाली निर्माण अनिवार्य गरिनेछ ।

सिद्धिचरण राजमार्गसँग जोडिएको स्थान विन्दुमा यात्रु प्रतिकालय निर्माण गरिनेछ ।

गाउँपालिका भित्र रहेको बजार क्षेत्रको सडकको दायौँबायाँ सडकपेटी निर्माण पहल गरिने छ ।

७. खानेपानी तथा सरसफाई नीति:

“जलश्रोत संरक्षणको अभियान, मानव जीवनको पहिचान”

स्थानीय स्तरमा रहेका पानीका मुहानहरुको संरक्षण सम्बर्द्धन र प्रयोग गर्न तथा टोल बस्तीका पानीका परम्परागत मुहानहरुलाई स्वच्छ र सफा राख्न प्रत्येक वडा समितिको अगुवाईमा टोल विकास संस्था, सामुदायिक संघ संस्था तथा समुदाय परिचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

खानेपानीका लागि सञ्चालित डिप बोरिङ्गबाट निकालिएको पानीलाई सुद्धिकरण पश्चात मात्र वितरण गरिने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।

गल्छी खोल्साबाट बग्ने पानीलाई सोहि ठाउँमा अड्याउन प्राकृतिक छेक बारका कार्यक्रम स्थानीय समुदायको अग्रसरतामा सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।

पानीका मुहान भन्दा माथि विषादीको प्रयोग गर्ने कार्यलाई पूर्ण प्रतिबन्ध निरुत्साहित गरिनेछ । अटेर गरी त्यस्तो कार्य गर्नेलाई दण्ड जरिवाना गरिनेछ ।

Lifting को माध्यमबाट सञ्चालन गर्न सकिने खानेपानी आयोजनाहरुलाई सम्भाव्यता अध्ययन गरि संचालनका लागि पहल गरिने छ ।

घरघरमा आकाशेपानी संकलनका लागि प्रोत्साहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

खानेपानी मुहानको २० मिटर वरपर कुनैपनि किसिमको रुख, बिरुवा काट्न हटाउन नपाउने गरी समुदायकै सहयोगमा कडाईका साथ पालना गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

समुदायले प्रयोग गरीरहेको खानेपानीको मुहान (जमिन माथि र जमिन मुनि दुवै) कसैको नम्बरी आवादी भित्र नै पर्दो रहेछ भने गाउँ कार्यपालिका र वडा समितिसँग वैकल्पिक व्यवस्था गरी स्वीकृति नलिई मास्न वा निषेध गर्न पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइनेछ ।

यस गाउँपालिकाको ठूलो क्षेत्र ओगट्ने ठुला जलश्रोतका योजना अन्य निकायले सञ्चालन प्रक्रियामा रहेको बृहत खानेपानी योजनाहरुको निर्माण कार्य समयमै सम्पन्न गर्न आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

मोलुङ, दुधकोशी, पंखु खोलाबाट खानेपानी लिफ्टीङको लागि DPR संघ र प्रदेश सरकारबाट बजेट विनियोजित भैसकेको र हाल योजना कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ भने सुनकोशी र रोम्दुखोलाबाट गाउँपालिका को लागि लिफ्टङ्ग खानेपानी योजनाको DPR तयार गरिने छ ।

सञ्चालनमा रहेका खानेपानी योजनाहरुको दिगो सञ्चालन, मर्मत सम्भार, क्षमता अभिवृद्धि तथा पुनः निर्माण जस्ता कार्य उपभोक्ताहरुको समेत लगानी तथा सहभागितामा सञ्चालन गरी गराई आधारभूत खानेपानी सेवाको सुनिश्चितता गर्न र खानेपानी सेवा नपुगेका टोलबस्तीमा खानेपानी सेवा पुर्याउने कार्यका लागि सम्बन्धित निकाय, संघ संस्थाहरुको साभेदारीमा योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

यस गाउँपालिकाको पंखु र रोम्दु खोलाको मुहान क्षेत्रलाई पानीको संरक्षित उद्गम तथा संरक्षित क्षेत्रको रुपमा संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकास गर्न विज्ञहरु मार्फत सम्भाव्यता अध्ययन गराइ एकिकृत गुरुयोजना निर्माण गरी क्रमशः कार्यान्वयन गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

८. विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी नीति:

हालसम्म पनि विद्युत सेवा नपुगेका टोल बस्तीहरुमा विद्युत प्राधिकरणसँग समन्वय गरी विद्युतीकरण गरिनेछ ।

राष्ट्रिय प्रशारणको विद्युत विस्तार गर्दा तुलनात्मक रुपमा महंगो पर्ने टोल, बस्ती घरहरुमा उज्यालो बनाउन सरकारी र गैरसरकारी संघ संस्थाहरु साथै सरोकारवालाहरुको समेत सहभागितामा वैकल्पिक उर्जा (सौर्य उर्जा) को विस्तार गरिनेछ ।

दुई वर्षभित्र प्रत्येक गाउँपालिकावासीको घरघरमा उज्यालोको लागि प्रयोग गरिने परम्परागत साधन (टुकी, मैनबत्ती र दियालो आदि) प्रतिस्थापन गरी सकिनेछ ।

मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिका क्षेत्रमा विद्युत सव-स्टेशन स्थापना गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।

पर्यटकीय क्षेत्र, सार्वजनिक महत्वका भवन तथा स्थान, बजारक्षेत्र, कालोपत्रे सडक क्षेत्रभित्रका टोलबस्ती समुदायको साभेदारीमा सौर्य सडक बत्ती जडान गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

विद्युत प्राधिकरणसँग समन्वय गरी गाउँपालिकावासीहरूले गाउँपालिका कार्यालयहरूबाटै विद्युत महशुल बुझाउन सक्ने अवस्था श्रृजना गर्न पहल गरिनेछ ।

९. बस्ती विकास तथा भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण नीति:

“व्यवस्थित बस्ती, भूकम्प प्रतिरोध भवन निर्माण, हाम्रो अभियान”

राष्ट्रिय भू-उपयोग नीतिका आधारमा कम्तीमा २० वर्षे दीर्घकालीन सोच सहित राष्ट्रिय सहरी विकास नीतिभिन्न रही बस्ती विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

राष्ट्रिय शहरी विकास नीतिलाई अवलम्बन गरी व्यक्ति र समुदायको अग्रसरतामा बस्ती विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गरे गराएमा, त्यस्तो कार्यलाई प्रोत्साहित गर्न प्राविधिक तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग तथा लगानी गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

जिल्ला स्तरीय यातायात गुरुयोजना र गाउँपालिका स्तरीय सडक गुरुयोजनामा उल्लेख भएका जिल्ला स्तरीय सडक र गाउँपालिका स्तरीय सडकमा जोडिएका जग्गा घरघडेरीका लागि कित्ताकाट गरी किनवेच गर्दा गाउँपालिकाले तोकेको भन्दा घटी कित्ताकाट गरी किनवेच गर्न रोक लगाइने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

गाउँपालिकाको क्षेत्रभिन्न निर्माण हुने निजी, सामुदायिक लगायतका सबै किसिमका भवन निर्माणका लागि भवन निर्माण मापदण्डलाई पूर्ण पालना गरी गराई भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण गर्ने गराउने नीति कडाईका साथ पालना गर्ने गराइने छ ।

भवन निर्माण मापदण्ड लागु हुनुभन्दा अगाडि निर्माण भएका घरहरूलाई भवन निर्माण मापदण्डमा उल्लेख भएको व्यवस्था अनुसार घर अभिलेखीकरण कार्य अभियानको रूपमा सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

तालिम प्राप्त कालिगढहरूबाट मात्र घर निर्माण गर्ने कार्य गराउन कालिगढ तालिम सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । तालिम प्राप्त कालिगढहरू सूचिकृत गरिनेछ ।

घर निर्माण गर्दा अनियन्त्रित रूपले पहाड खार्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्दै त्यसबाट हुने क्षतिको जिम्मेवार जमिन खार्नेलाई बनाइने छ ।

गाउँपालिकाक्षेत्र भित्र रहेका हरेक घरघुरीहरूलाई संकेत नम्बरको आधारमा पहिचान गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।

एकिकृत बस्ती विकासका लागि स्थान छनौट तथा पूर्वाधार तयार गरिनेछ । साथै ल्याण्ड पुलिङ्गको अवधारणालाई अगाडि बढाइनेछ ।

प्रत्येक वडामा रहेका सार्वजनिक जग्गा, कुलो बाँध, वनक्षेत्र एकित गरी उचित संरक्षण र सदुपयोग गरिनेछ ।

सघन शहरी विकास कार्यक्रम अन्तर्गत एकीकृत शहरी विकास कार्यक्रम बहुवर्षीय रूपमा संचालन गर्न संघीय सरकार समक्ष अनुरोध गरिने छ ।

लिब्जु, शिद्धधाम, किरातेश्वर गुफा लगायतका एतिहासिक पुरात्वतिक सम्पदा बस्तीहरू पुनःउत्थान कार्यक्रम संचालनको लागि संघीय सरकारसँग अनुरोध गरिनेछ ।

मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिका क्षेत्रको सांस्कृतिक सम्पदालाई संरक्षण गर्न विशेष भवन निर्माण मापदण्ड तयारी गरी लागु गर्न पहल गरिने छ ।

पुरातात्विक तथा सांस्कृतिक महत्वका मठ मन्दिर, पाटी पौवा, बिहार गुम्बा लगायतको संरक्षणका लागि पहल गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने छ ।

१०. शिक्षा, युवा तथा खेलकुद नीति:

राष्ट्रिय निर्देशिका (National Guideline) बमोजिम पालिकाभिन्नका विद्यालयहरूमा प्रविधि (internet, computer, आदि)को पहुँचलाई विस्तार गरी virtual class सञ्चालन गर्न पहल गरिनेछ ।

ECD देखि कक्षा-५ सम्मका बालबालिकाका लागि दिवा खाजाको व्यवस्था गरी विद्यार्थी उपस्थितीको दर बढाउदै शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

निजी श्रोतबाट सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न अनुदान सहयोगको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

Covid-19 र अन्य संभावित संकटको अवस्थाबाट सिकाई अवरुद्ध भई विद्यालयमा नियमित पठनपाठनको वातावरण नहुने वा नभएको अवस्थामा वैकल्पिक शिक्षण पद्धतीको माध्यमबाट विद्यार्थी सिकाई सहजीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

विद्यालयहरूमा डिजिटल ग्याप न्यूनीकरण गर्न सूचना प्रविधि (E-Learning तथा Talking Teacher) को प्रयोग गरी पठनपाठनको व्यवस्था गर्न पहल गरिनेछ ।

- ✘ गाउँपालिका भित्रका कुनैपनि बालबालिका गरिवीका कारण कम्तीमा आधारभूत तह सम्मको शिक्षा प्राप्त गर्ने अवसरबाट वञ्चित हुनु नपर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✘ गाउँभित्रका सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा सुविधा सम्पन्न पूर्वाधार सहित निशुल्क एवं प्रविधिक शिक्षाको व्यवस्था गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।
- ✘ शिक्षकहरूलाई सूचना तथा प्रविधि सम्बन्धी तालिम तथा प्रशिक्षणको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ✘ गाउँपालिकाभित्रको शिक्षालयको सम्भावनालाई हेरी एक नमूना आवासीय विद्यालयको प्रारूप तयार गरिनेछ ।
- ✘ विद्यालयमा बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री, छात्रामैत्री तथा विपद (भुकम्प) प्रतिरोधी भौतिक पूर्वाधार विकास गर्दै लगिनेछ ।
- ✘ विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर सुधार गर्न प्रधानाध्यापक तथा शिक्षकहरूसँग आवधिक कार्यसम्पादन करार गरिनेछ ।
- ✘ विद्यालय तथा शिक्षकहरूलाई सिकाइ उपलब्धीका आधारमा प्रतिस्पर्धाको वातावरण, पुरस्कार वा दण्डको नीति अवलम्बन गरिनेछ । एस ई ई परिक्षामा उत्कृष्ट अंक हासिल गर्ने विद्यार्थीलाई पुरस्कृत गर्दै जाने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✘ प्राविधिक तथा स्वरोजगार जनशक्ति उत्पादन गर्न गाउँपालिका भित्र प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम दिने विद्यालय तथा शिक्षालय सञ्चालन गरिनेछ ।
- ✘ गाउँपालिका भित्र रहेका निजी विद्यालयहरूसँग समन्वय र साभेदारीमा प्राविधिक शिक्षालय सञ्चालन गर्न चाहेमा आवश्यक नीतिगत सहयोग गरिनेछ ।
- ✘ विपन्न, सिमान्तिकृत, अनाथ, विचैमा कक्षा छोडेका (Drop Out) बालबालिकालाई विद्यालयमा ल्याई पठन पाठनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ✘ विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न गाउँपालिकास्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलाप कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ✘ विद्यालयहरूको संस्थागत क्षमता विकास गरी पारदर्शिता, उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता प्रवर्द्धन गर्न नियमित विद्यालय अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण कार्य प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- ✘ विद्यालय नक्सांकन, दरबन्दी मिलान तथा विद्यालय समायोजन कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- ✘ विद्यालयमा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी शिक्षा प्रदान गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
- ✘ आधारभूत तह (कक्षा ८) को परीक्षा व्यवस्थापन तथा सञ्चालन प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- ✘ संस्थागत विद्यालयलाई प्रभावकारी नियमन गर्ने तथा सामुदायिक र संस्थागत साभेदारीमा विद्यालय सञ्चालन गर्न छलफल चलाइनेछ ।
- ✘ विद्यालय शिक्षामा पहुँच, गुणस्तर र समन्वयिकता स्थापित गर्न गैर सरकारी संस्था, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज आदि सँग सहकार्य र साभेदारीमा विविध कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ✘ स्थानीय कला र संस्कृतिको संरक्षण र विकास गरिनेछ । आधारभूत तहसम्मका लागि गाउँको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, समस्या र सम्भावनालाई समेटी स्थानीय स्तरको नगदेबाली, स्थानीय भाषिक, संस्कार, संस्कृति समेत समावेश भएको पाठ्यक्रम तयार गरी अनिवार्य रूपमा पठनपाठन गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✘ हिंसापिडित, बहिस्कृत र फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरूलाई प्राविधिक शिक्षा अध्ययन गर्ने व्यवस्था मिलाउने नीति लिइनेछ ।
- ✘ गाउँपालिकास्तरीय शैक्षिक क्यालेन्डर तयार गरी कार्यन्वयन गरिनेछ ।
- ✘ विद्यार्थी भर्ना अभियानलाई अझ प्रभावकारी बनाउन जनप्रतिनिधि, कर्मचारी लगायत सरोकारवालाहरूलाई परिचालन गरिनेछ ।
- ✘ गाउँपालिकाको केन्द्रमा स्नातक तहको पठनपाठन कार्य प्रारम्भ गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिई सधिय सरकारसंग पहल गरिनेछ ।
- ✘ खेलकुदको समुचित विकास गर्न आवश्यकता अनुसार गाउँपालिका खेलकुद समिति वा गाउँपालिकास्तरीय खेलकुद परिषद् गठन गरी पूर्वाधारको निर्माण तथा टोल, बडा र गाउँपालिकास्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता संचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✘ गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधार विकास अन्तर्गत बहुउद्देश्यीय कभर्डहल निर्माणकार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- ✘ गाउँपालिकाका व्योकृल्ला, देवीथान, जाक्मा आदि निर्माणाधिन खेल मैदानलाई प्रदेश स्तरीय खेलमैदान तथा रंगशालाको रूपमा क्रमशः विस्तार गरिनेछ । साथै गाउँपालिकाक्षेत्रमा रहेका खेलमैदानहरूको क्रमशः स्तरवृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✘ गाउँपालिकाभित्रका युवा वर्गलाई लक्षित गरि प्रतिस्पर्धात्मक रोजगारी परिक्षाका तयारी कक्षाहरू संचालन गर्न विशेष सहयोग गरिनेछ । स्वरोजगारको लागि प्राविधिक तथा व्यवहारिक ज्ञानको तालिम संचालन गरिनेछ ।
- ✘ विभिन्न अवसरहरूमा गाउँपालिका भित्र रहेका विद्यालय, क्लब, संघसंस्थाहरू बीच बार्षिक र अर्धवार्षिक रूपमा गाउँपालिका स्तरीय खेलकुदको आयोजना गरिनेछ ।
- ✘ गाउँपालिका स्तरीय युवा परिषद गठन गरी युवा स्वरोजगार, सशक्तिकरण तथा सामाजिक उत्तरदायित्व बोध गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

✘ एक वडा एक खेलकुद मैदान निर्माण गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।

११. स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति:

✘ Covid – 19 को रोकथाम नियन्त्रण तथा उपचारमाको लागि प्रभावकारी कदम चालिने छ ।

✘ मानेभञ्ज्याङ स्वास्थ्यचौकीलाई १५ शैयाको अस्पतालमा निर्माण तदारुकताका साथ अधि वढाइने छ ।

✘ सबै वडामा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निशुल्क प्रदान गर्ने प्रकृत्यालाई सुनिश्चितता तथा निरन्तरता दिइनेछ, साथै स्वास्थ्य संस्था नभएको वडामा क्रमशः स्वास्थ्य संस्था स्थापना गर्दै लगिनेछ ।

✘ पूर्ण खोप सुनिश्चितता तथा दिगोपना कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनुका साथै खोप कार्यक्रमलाई अभै उपभोगयुक्त तथा प्रभावकारी बनाइनुका साथै खोपमा सबैको पहुँच बढाइने छ । थप खोपहरु निरन्तर रुपमा क्रमशः विस्तार गर्दै लगिनेछ ।

✘ मातृ तथा शिशु स्वास्थ्यको अवस्थालाई सुदृढ गर्दै नियमित गर्भजाँच, सुत्केरी जाँच तथा स्वास्थ्य केन्द्रमा सत प्रतिशत प्रसुती गराउने अभियानमा जोड दिइनेछ । चौविस घण्टे सुत्केरी सेवा केन्द्रलाई निरन्तरता दिइनेछ । सुत्केरी भेट कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।

✘ महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रमलाई अभै प्रभावकारी बनाउँदै टोलटोलमा स्वास्थ्य आमा समूहको बैठक सञ्चालन, बच्चाको तौल अनुगमन र बाल पोषण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

✘ गाउँघर क्लिनिक तथा खोप क्लिनिकको सेवालालाई नियमित, प्रभावकारी, सहभागितात्मक एवं गुणस्तरीय बनाउँदै आवश्यक फर्निचर तथा औजार उपकरणको व्यवस्था गर्दै लगिनेछ ।

✘ ग्रामिण स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी, अस्पतालहरुको सेवालालाई सुदृढीकरण गर्दै गुणस्तरीय र प्रभावकारी सेवा सञ्चालन गर्न आवश्यक वातावरण बनाउँदै लगिनेछ ।

✘ निशुल्क सेवाको औषधीलाई निरन्तर आपूर्तिको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

✘ नियमित रुपमा स्वास्थ्य संस्थाको अनुगमन तथा सहयोगात्मक सुपरिवेक्षक गरिनेछ । उत्कृष्ट स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्यकर्मीलाई पुरस्कृत गर्दै लगिनेछ ।

✘ न्यूनतम स्वास्थ्य मापदण्ड प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिने छ ।

✘ स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रममा सहभागि हुन विशेष पहल गरिने छ ।

✘ गाउँपालिका वस्ती जनतालाई गुणस्तरीय र विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्न र निजी अस्पताल तथा मेडिकल कलेजसँग साभेदारी गरी काम गर्ने नीति लिइने छ ।

✘ निजी तथा गैर सरकारी संस्थाद्वारा संचालित स्वास्थ्य संस्थाहरुको आवश्यक मापदण्ड तयार गरी सोको नियमित अनुगमन गरिनेछ ।

✘ प्रत्येक वडामा वर्षमा एक पटक स्वास्थ्य शिविर (आधुनिक तथा आयुर्वेदिक) सञ्चालन गरिनेछ ।

✘ बाह्य खोप क्लिनिकको भवन आवश्यकता अनुसारको स्थानमा निर्माण गर्दै लगिनेछ ।

✘ स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (HMIS) लाई व्यवस्थित गर्न अभिलेख प्रतिवेदनलाई छिटो छरितो गर्न इन्टरनेट सहितको कम्प्युटर प्रणालीलाई विस्तार गरिनेछ ।

✘ स्वास्थ्य संस्थाको भवन निर्माण, मर्मत सुधार तथा विद्युत, खानेपानीको नियमित आपूर्तिको साथै आवश्यक औजार उपकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।

✘ गैर सरकारी संस्थाहरुले संचालन गर्ने स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुमा दोहोरोपना आउन नदिन एकद्वार नीति अबलम्बन गरिनेछ ।

✘ विद्यालयस्तरमा नियमित रुपमा विद्यार्थीहरुको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण गरिनेछ । वर्षको दुईपटक हुने विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण सप्ताहलाई निरन्तरता दिइनेछ । विद्यालयमा आवश्यक पर्ने सेनिटरी प्याड वितरणको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

✘ महामारीजन्य रोग तथा प्रकोप पश्चात देखिने स्वास्थ्य समस्याको व्यवस्थापन गर्न समुदाय स्तरीय RRT को क्षमता अभिवृद्धि गर्दै आकस्मिक औषधी तथा सामाग्रीको व्यवस्था गरिनेछ ।

✘ मोतिविन्दु न्यूनिकरण अभियानलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

✘ गाउँपालिकाभित्र एक आयुर्वेदिक क्लिनिक स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।

✘ गाउँपालिकाभित्र दर्ता नगरी एलोप्याथी, होमियोप्याथी तथा आयुर्वेदिक औषधी बिक्री वितरण तथा स्वास्थ्य क्लिनिक संचालन गर्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्न सम्बन्धित निकायबाट अनुमती लिई मात्र बिक्री वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

✘ गाउँपालिकाभित्र संचालन गरिने विभिन्न स्वास्थ्य शिविरहरु यस गाउँपालिकाबाट स्वीकृति पश्चात मात्र सञ्चालन गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

✘ वैकल्पिक उपचार (योग, ध्यान, प्राकृतिक चिकित्सा, आयुर्वेद) को अध्ययन अनुसन्धान गरी सम्बन्धित क्षेत्रमा लागु गरिनेछ ।

✘ गाउँपालिकालाई आवश्यक पर्ने एम्बुलेन्सको व्यवस्था गर्न पहल गरिने छ ।

- मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिकामा बल बहादुर-गोपाल राई २५ सैयाको सामुदायिक अस्पताल निर्माणको लागि पहल गरिने छ ।
- सुरक्षित मातृत्वलाई प्रथमिकतामा राखिने छ ।

१२. उद्योग, पर्यटन प्रवर्द्धन तथा संस्कृति सम्बन्धी नीति:

- वातावरणमैत्री गाउँपालिका निर्माण गर्ने उद्देश्य अनुरूप भू-बनोट तथा प्राकृतिक स्रोतको उपलब्धताको आधारमा निश्चित स्थानमा वातावरणमैत्री उद्योग स्थापना र सञ्चालन गर्ने नीति लिइएको छ ।
- स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित घरेलु तथा साना उद्योगको विकास र प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।
- पर्यटक र पर्यटनसँग सम्बन्धित उद्योगधन्दा, होटल, घरबास (Home Stay) लगायत सेवाप्रदायक उद्योगहरु स्थापना गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकाभित्र रहेका विभिन्न धर्मावलम्बीहरु (हिन्दु, किरात, बौद्ध, ख्रीष्टियान, लागायत अन्य) को संरक्षण सम्बर्द्धन गर्न समाधि स्थल व्यवस्थापनको लागि जग्गा सुरक्षा, घेरा तार-बार लगाइनेछ ।
- १० जना भन्दा बढी मानिसहरुलाई रोजगारी दिने गरी स्थापना हुने वातावरणमैत्री उद्योगसम्म पुग्ने सडक, खानेपानी, विद्युत तथा सुरक्षा व्यवस्था जस्ता आधारभूत पूर्वाधार निर्माण गर्न सहयोग गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- स्थानीय स्तरमा रहेका सहकारी संस्थाहरूसँग भएको पुँजीलाई उत्पादन मूलक क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- उच्चम गर्न चाहने तर पुँजीको अभावमा उच्चम सञ्चालन गर्न नसकेका युवाहरुलाई लक्षित गरी गाउँपालिकाले एक कोष खडा गरी "हामी उच्चम आफ्नै पौरखमा गर्दछौं" कार्यक्रम कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गर्ने नीति रहनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका उद्योग वाणिज्य संघ, चेम्बर अफ कमर्श लगायत विभिन्न सरोकारवाला निकाय सँग समन्वय गरी बजारलाई व्यवस्थित र मर्यादित बनाउन सबै पसल, होटल, लजले दैनिक मूल्यसूची उपभोक्ताले सहज रुपमा देख्ने गरी राख्नु पर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ । सामान नै पिच्छे मूल्य फरक पर्ने सामाग्रीहरुमा प्रत्येक सामानमा मूल्य ट्याग लगाउनु पर्नेछ ।
- गाउँपालिका अन्तर्गत मातहतमा रहेका सबै धार्मिक स्थलहरुको उचित संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरीय संग्रहालय निर्माणको लागि पहल गरिनेछ ।
- प्रचलित कानून बमोजिम स्वीकृति नलिएका, दर्ता नभएका व्यवसायहरुलाई अनिवार्य रुपमा दर्ता गराउन सचेतना गराइनेछ ।
- मानेभञ्ज्याङ उदयपुर उँवु लिब्जु डुण्डुडाँडा सम्म जोड्ने गरी धार्मिक पर्यटकीय पदमार्ग तथा बुद्ध सर्किटको रुपमा विकास गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाक्षेत्र भित्र पर्यटकीय सम्भावनाका क्षेत्रहरु (पर्या-पर्यटन, धार्मिक-पर्यटन, कृषि-पर्यटन आदि) र सम्भावित पर्यटकीय स्थलहरु खोजी तथा विकास गर्दै सहज पहुँचको अवस्था सिर्जना गरीने छ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेकोराष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय रुपमा चिनिएको लिब्जु लगायत किरातेश्वर गुफा, तलुवागढी, महादेवगुफा, तिनकन्या पञ्चवति, ढ्वाकुमटार सामाथान संरक्षण, सिद्धधाम, देवीस्थान आदि क्षेत्रको व्यवस्थित विकास र व्यवस्थापनलाई प्राथमिकतामा राखिने छ ।
- पालिका भित्रको लिब्जु, सिद्धधाम आदि पर्यटन क्षेत्रको गुरुयोजना कार्यान्वयनमा ल्याइनुका साथै पालिका भित्र विभिन्न क्षेत्रमा पर्यटन सूचना केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
- पर्यटकमैत्री बानी व्यवहार (अतिथि सत्कार, सरसफाई आदि) सुधार, सीप तथा तालिमका कार्यक्रमको सञ्चालन गर्ने गराउने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकाभित्र रहेका सबै जातजाती, समुदायको भाषा, कला, संस्कृति, ऐतिहासिक धार्मिक स्थलहरु यस नगरको साभ्ता सम्पत्ती भएकोले यिनीहरुको संरक्षण, प्रवर्द्धन र विकासमा समान व्यवहार गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका पुरातात्विक, सांस्कृतिक तथा ऐतिहासिक महत्वका सम्पदाहरु तथा मौलिक कला, संस्कृति जात्रा पर्वहरुलाई संरक्षण गर्ने र संग्रहालय स्थापनाको अवधारणा अगाडि बढाइनेछ ।
- साहित्य, कला, संस्कृति, भाषा, भेषभुषा, वाडमय लागायतका क्षेत्रको जर्गेणाको लागि गाउँपालिकाको विशेष पहल रहनेछ ।
- यस गाउँपालिकाको आर्थिक-सामाजिक, सांस्कृतिक, लागायत विविध भल्को दिने गरी गाउँपालिकाभित्रका विविध जातजाति र धर्मका कार्यक्रमहरु आयोजना गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ध्यान गुम्बा निर्माण, बालध्यान कार्यक्रम लागायतका कार्यक्रम संचालन गर्न पहल गरिनेछ ।
- स्थानीय संस्कृति सुहाउँदो पर्यटक आकर्षण गर्ने कला, सडक नाटक, नृत्य लागायतका कार्यक्रमहरु आयोजना गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका सामाजिक व्यक्तिहरुलाई उच्च सम्माननार्थ स्वरुप उपयुक्त स्थानको पहिचान गरी सो व्यक्तिहरुको नाममा पार्क, प्रतिक्षालय, प्रतिष्ठान, प्रतिमा निर्माण गरिनेछ ।
- गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रबर्द्धित सामुदायिक संस्थाहरुलाई सहकारी संस्थामा समायोजन वा विकास गरी रोजगारी प्रवर्द्धन गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।

१३. सूचना संचार तथा प्रविधि विकास सम्बन्धी नीति:

- ☒ गाउँपालिका भित्रका मुख्य चोक, बजार, धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्र तथा सम्बेदनशील स्थलहरुमा सिसिटिभी जडान, निःशुल्क वाइफाई सेवा विस्तार, सूचना केन्द्रहरुको व्यवस्थित सञ्चालन, नेटवर्किङ्ग विस्तार लगायतका कार्यहरु गरी गाउँपालिकालाई इ-पालिकाको रुपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
- ☒ विद्युतीय शासन प्रणाली मार्फत गाउँपालिकाका कार्यक्रम तथा सूचनालाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति अनुरूप वेबसाइट अध्यावधिक गर्ने तथा सञ्चार माध्यमहरु मार्फत सूचना प्रकाशन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ गाउँपालिकालाई सूचना प्रविधि मैत्री बनाउनको लागि आवश्यक हाडवयर तथा सफ्टवयर व्यवस्था गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ गाउँपालिकाका सबै वडा कार्यालयलाई इन्टरनेटको माध्यमबाट गाउँपालिकाको कार्यालयसँग नेटवर्किङ्ग गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ सूचना संरक्षण प्रवर्द्धन र विकास गर्न आवश्यक कार्यहरु संचालन गरिनुका साथै सम्बन्धित संघ संस्थासंग समन्वय गरी एफ. एम. सञ्चालन गर्न अनुमति दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाई प्रविधिमैत्री बनाउन कम्प्युटर, इन्टरनेट तथा विभिन्न क्षमता विकास सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ☒ गाउँपालिकाभित्रका वडाहरुमा अनलाईन घटना दर्ता गर्न पहल गरिनेछ ।

१४. संस्थागत विकास तथा मानव संसाधन सम्बन्धी नीति:

- ☒ गाउँपालिकामा राष्ट्रिय परिचयपत्र सम्बन्धी कार्य गरिने छ ।
- ☒ गाउँपालिकामा गरिव निवारण सम्बन्धी कार्य गरिने छ ।
- ☒ सबै वडाको वडा प्रोफाइल (बालमैत्री, वातावरण सम्बन्धी तथ्यांक सहित) बनाई एकिकृत गाउँपालिका प्रोफाइल तयार गरिनेछ ।
- ☒ यस गाउँपालिका क्षेत्रलाई सुशासन मैत्री गाउँ बनाउन सुशासनको अनुभूती दिलाउने गरी सेवा तथा कार्यक्रम सञ्चालनको नीति लिइनेछ ।
- ☒ गाउँपालिका विकासको लागि आगामी ५ बर्ष, १० बर्ष, १५ बर्ष योजनाहरुको गुरु योजना (Master Plan) बनाई क्रमशः कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ☒ गाउँपालिका कार्यालय, वडा कार्यालय र विषयगत शाखा कार्यालयहरुको कर्मचारीहरुमा चैन अफ कमाण्ड, सेवाग्राही प्रति उत्तरदायी व्यवहार अवलम्बन र कर्मचारी आचारसंहिता निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ☒ गाउँपालिकाको व्यवस्थित विकासको लागि विषयविज्ञ, सल्लाहकार, परामर्शदाता र आवश्यक जनशक्तिको सेवा लिइनेछ । कर्मचारीलाई क्षमता विकासका लागि विभिन्न तालिमका कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ☒ कर्मचारीहरुलाई समय सापेक्षित विभिन्न सीपमूलक तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिम कार्यक्रममा सहभागी गराइनेछ ।
- ☒ नेपालकै अन्य पालिकाहरूसँग मित्रवत तथा भगिनी सम्बन्ध स्थापना गर्न समेत पहल गरिनेछ । साथै यस मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिकालाई माया गर्ने विभिन्न सामाजिक व्यक्तित्वहरु तथा संघ-संस्थाहरुलाई यस कार्यको लागि सद्भावना दूतको रुपमा परिचालन गरिनेछ ।
- ☒ शाखा प्रमुखहरूसँग कार्यसम्पादन करार गरी काम गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ ।
- ☒ कर्मचारीहरुको कार्यसम्पादन मूल्यांकन गरी उत्कृष्ट काम गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ अस्थायी र करारमा कार्य गरिरहेका कर्मचारीहरुलाई निवृत्त हुँदा खाली हात नपठाउने नीति लिइने छ ।
- ☒ कर्मचारीहरुलाई कामको प्रकृति, कार्य सम्पादन र कार्यबोझको आधारमा प्रोत्साहन स्वरुप भत्ता तथा सुविधा उपलब्ध गराइनेछ ।
- ☒ गाउँपालिकाको नयाँ संगठन संरचना स्वीकृत गरी लागु गरिने छ ।
- ☒ सामूहिक जीवन बीमा कार्यक्रमलाई गाउँपालिकाको विशेष तहको कर्मचारी साथै कार्यापालिका सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउन पहल गरिनेछ ।
- ☒ न्यायीक समितिलाई कानुनी सल्लाहकारको व्यवस्था गरी करार सेवाको कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने नीति लिइने छ ।

१५. राजस्व परिचालन सम्बन्धी नीति:

- ✗ गाउँपालिकाको आन्तरिक आय सबल बनाउन राजस्वमा सुधार गर्न राजश्वको दायरा फराकिलो बनाई कर असुलीलाई प्रभावकारी बनाईने तथा राजश्वका सम्भाव्य क्षेत्रहरूको पहिचान गरिनेछ ।
- ✗ फोहोरमैला व्यवस्थापन वापत प्रत्येक घरधुरी, संघसंस्था, कार्यालय र व्यापारिक व्यवसायलाई फोहोरमैला शुल्क लगाउने नीति अवलम्बन गर्ने छ ।
- ✗ व्यवसायिक प्लटिङ्ग सञ्चालन गर्न बाँझो राखिएका कृषियोग्य जमिनहरूलाई करको दायरामा ल्याइनेछ ।
- ✗ गाउँपालिकाले विभिन्न क्षेत्रबाट प्राप्त गर्ने कर, शुल्क तथा दस्तुरलाई प्रभावकारी रूपले संचालन गर्नका लागि सम्बन्धित सरोकारवाला निकायसँग सहकार्य गरिनेछ ।
- ✗ गाउँपालिकाले उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी (पार्किङ स्थल, शौचालय, घरटहरा निर्माण गरी भाडामा दिने) गरी आयस्रोत बढाउने कार्य गरिनेछ ।
- ✗ बाह्रै महिना सिँचाई सुविधा उपलब्ध गराउन प्राविधिक, सामाजिक, आर्थिक तथा वातावरणीय पक्षबाट सम्भाव्य मझौला, ठूला सतह सिँचाई एवं अन्तर जलाधार र जलाशययुक्त बहुउद्देश्यीय आयोजनाका कार्यक्रमहरू प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ✗ लेखा परिक्षणबाट औल्याइएका सुझावहरूलाई आगामी दिनहरूमा कार्यान्वयन गर्दै बक्यौता, बेरुजु एवं पेशकी फर्छ्यौट गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिनेछ ।

१६. सम्बन्ध सहकार्य तथा साभेदारी नीति:

- ✗ मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिकालाई विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय भित्रका नगरहरू तथा संघ संस्थाहरूसँग भगिनी सम्बन्ध कायम गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✗ गाउँपालिका क्षेत्रभित्र उच्च शिक्षा सञ्चालन गर्ने विश्वविद्यालय, तालिम केन्द्र जस्ता प्राज्ञिक संस्थाहरू तथा निकायहरूसँग सहकार्य गर्ने नीति अधि सारिनेछ ।
- ✗ देशभित्रका नगरपालिका र गाउँपालिकाहरू सँग भगिनी सम्बन्ध कायम गरि र आगामी वर्षहरूबाट यस गाउँपालिका र नगरपालिका सँगको भगिनी सम्बन्धलाई निरन्तरता दिँदै लगिनेछ ।

१७. सामाजिक परिचालन तथा सामाजिक सशक्तिकरण नीति:

- ✗ सामाजिक परिचालनको माध्यमबाट सामाजिक, आर्थिक रूपले पछि परेका समुदायहरूको सशक्तिकरण गरी विकासको मूल प्रवाहमा समाहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✗ वडा समितिहरूसँग समन्वय गरी टोल विकास संस्था निर्माण तथा परिचालन अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ ।
- ✗ सामाजिक परिचालनको माध्यमद्वारा टोल विकास संस्थाहरूलाई आफ्नो क्षेत्रमा हुन सक्ने सबै विकास निर्माणका कार्यहरूमा अगुवाई गर्न सक्षम बनाउने नीति रहनेछ ।
- ✗ समाजमा हुने फौजदारी प्रकृति बाहेकका सानातिना विवाद स्थानीय स्तरमा नै मेलमिलापकर्ताको माध्यमद्वारा मेलमिलाप गर्ने गराउन वडास्तरीय संयन्त्र परिचालन गरिनेछ ।
- ✗ असामयिक र अनपेक्षित मृत्युवरण गरेका अति बिपन्न परिवारलाई अवस्था अनुसार विशेष सहयोग गरिने छ ।

१८. महिला सम्बन्धी नीति:

- ✗ महिलाहरूको आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक परिवर्तनका लागि योजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✗ महिलाहरूलाई स्वरोजगार र आत्मसम्मानित बनाउनका लागि महिलाहरूको नाममा दर्ता हुने उद्योग व्यवसायमा ५० प्रतिशत शुल्क छुट गरिनेछ ।
- ✗ महिलाहरूलाई व्यवसायिक बनाउन सबै वडामा उच्चमशिलता तालिम सञ्चालन गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✗ एकल महिला, दलित महिलाहरूलाई लक्षित विविध कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ । साथै मनोसामाजिक परामर्श सहयोग कार्यक्रम संचालनको लागि समन्वय गरिने छ ।
- ✗ मानवअधिकार, महिला अधिकार, मानव बेचबिखन विरुद्धका कार्यक्रमहरू विभिन्न संघसंस्थाहरूको समन्वयमा सञ्चालन गरिनेछ । महिलाहरूमा हुने वा हुनसक्ने स्वास्थ्य समस्याको जटिलताका आधारमा क्रमशः स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
- ✗ विद्यालय विमुख किशोरीहरूलाई जीवन उपयोगी तथा किशोरी परामर्श कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ✗ गम्भीर प्रकृतिका रोग लागेका र हिंसामा परेका महिलाहरूको लागि सुविधा तथा राहत उपलब्ध गराउन पहल गरिनेछ ।

- ☒ बुहारी छात्रावृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- ☒ लैङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्य कार्यक्रम परियोजना सँग सभेदारी कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ☒ आमा समुह आमा समुह संजालहरुको संस्थागत विकास गर्नेको लागि कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ☒ महिला ससक्तिकरणको कार्यक्रम आम संचारको माध्यमबाट संचालन र प्रसारण गर्ने गरिने छ ।
- ☒ वडा स्तरको स्वास्थ्य आमा समुह संजालको सामुदायिक भवन निर्माण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- ☒ महिला दिवस लाई सहयोग कार्यक्रम गरिनेछ ।
- ☒ महिलाहरुको प्रजन्न स्वास्थ्यलाई सुनिश्चित गराउन सचेतना कार्यक्रम संचाल गरिने छ ।
- ☒ लैङ्गिक हिंसा र घरेलु हिंसा रहित समाज निर्माण गर्नको लागि आवश्यक कार्यक्रमहरु गरिने छ ।

१९. बालबालिका सम्बन्धी नीति:

- ☒ बालबालिकाहरुलाई भविष्यको कर्णधारको रुपमा मात्र हैन वर्तमानमा विकासको साभेदारको रुपमा लिइनेछ । बालबालिकाहरुसँग सम्बन्धित विषयको नीति कार्यक्रम बनाउदा बालबालिकाहरुको संस्थागत सहभागिता गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ बालमैत्री स्थानीय शासन रणनीति २०६८ ले बालमैत्री स्थानीय शासनका लागि तोकेको ३९ वटा सूचकहरुलाई न्यूनतम सूचक मानि सो सूचकहरु पूरा गर्नका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- ☒ बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रमको पूर्णरुपमा अवलम्बन गरी २ वर्ष भित्र बालमैत्री गाउँपालिका बनाउने नीति लिइनेछ ।
- ☒ मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिकालाई ३ वर्ष भित्र बालश्रम मुक्त गाउँपालिका घोषणा गर्ने नीति लिइएको छ ।
- ☒ गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका बालबालिकाहरुको चौतर्फी विकासका लागि बालबालिकाको आचारसंहिता बनाई लागू गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ बालबालिकामा पर्नसक्ने मनोसामाजिक असर प्रभावलाई कम गर्न सामुदायिक विद्यालयका बालमैत्री कक्षा, शिक्षक र बालविकास केन्द्रको सहयोगी शिक्षकालाई सामाजिक स्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- ☒ भिन्न क्षमता भएका बालबालिकाहरुको लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- ☒ बालविवाह नियन्त्रण गर्ने अभियानहरु संचालन गर्ने नीति लिइने छ ।

२०. आदिवासी जनजाती, दलित, अपाङ तथा जेष्ठ नागरिक सम्बन्धी नीति:

- ☒ आदिवासी जनजातिहरुको संविधान प्रदत्त अधिकारलाई सुनिश्चित गर्दै आर्थिक, सामाजिक एवं सांस्कृतिक विकासका साथै भाषा, संस्कृति, परम्परा र पूख्यौली सीपको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने नीति रहनेछ ।
- ☒ जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसुर र सजाय) ऐन २०६८ को प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइने छ ।
- ☒ दलित समुदायका परम्परागत पेशा, कला र सीप संरक्षण सम्बर्द्धन गर्दै तिनको क्रमशः आधुनिकीकरण र व्यवसायीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- ☒ दलित वर्गको जीवनयापन सहज बनाउने, सचेतना तथा सीप विकास जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गराउने नीति रहने छ ।
- ☒ गाउँपालिका क्षेत्रका दलित समुदायको स्थिति तथ्यांक तयार गरिने छ ।
- ☒ अपाङ्गहरुको चौतर्फी विकास गर्न अपाङ्ग लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति रहनेछ ।
- ☒ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको सीप र कलालाई उच्च प्राथमिकतामा राखिने छ ।
- ☒ गाउँपालिकाभित्र रहेका जेष्ठ नागरिकहरुलाई सम्मान गर्दै वहाँहरूसँग भएको ज्ञान तथा अनुभव नयाँ पुस्तालाई हस्तान्तरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ☒ जेष्ठ नागरिकहरुको स्वास्थ्य जटिलतालाई ध्यानमा राखी स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिनेछ ।
- ☒ नेपाल सरकारबाट उपलब्ध गराइने सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रणालीलाई अझै सहज र सरल बनाउन वडामा गई पूर्ण अशक्त लाभग्राहीको घरमा नै सेवा वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ☒ आफ्नो घरका जेष्ठ नागरिकहरुलाई उत्कृष्ट हेरचाह गर्ने परिवारका सदस्यहरुलाई छनौट गरी गाउँपालिकाले सम्मान गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहनुभएका ८० वर्षभन्दा माथिका जेष्ठ नागरिकहरुको तथ्यांक संकलन गरिनेछ ।
- ☒ प्रत्येक वडा समिति मार्फत प्रत्येक टोल वस्तीमा क्रमशः जेष्ठ नागरिक चौतारी निर्माण गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☒ जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति रहने छ ।
- ☒ जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र सहज रुपमा उपलब्ध गराउने प्रबन्ध मिलाइने छ ।

✍ गाउँपालिका स्तरिय ज्येष्ठ नागरिक भेटघाट प्रतीक्षालय भवन निर्माणको लागि उपयुक्त स्थानको छनौट गरि भवन निर्माणका लागि पहल गरिने छ ।

✍ सबै ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गहरुलाई स्वास्थ्य बीमा गराउन पहल गरिने छ ।

२१. गैर सरकारी संस्था सम्बन्धी नीति :

✍ एकद्वार प्रणाली मार्फत गाउँपालिकाको नीति कार्यक्रममा सहयोग पुर्याउने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गैरसरकारी संस्थालाई मात्र स्वीकृति दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

✍ गैर सरकारी संस्था नियमन सम्बन्धी कानून निर्माण गरिनेछ ।

✍ गैर सरकारी संस्थालाई विकासका साभेदारको रुपमा व्यवहार गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

✍ गाउँपालिका भित्र सक्रिय रुपमा सञ्चालनमा रहेका सहकारी लगाएतका संघ संस्थाहरुलाई गाउँपालिकामा स्थापित गर्न आवश्यकता हेरि जग्गा, भवन तथा आवश्यक सहयोग गरिदै लागिनेछ ।

२२. रोजगारी सम्बन्धी नीति

- गरिबी र बेरोजगारीको अन्योन्याश्रित सम्बन्ध हुने भएकाले वास्तविक विपन्न तथा बेरोजगार व्यक्तिको पहिचान गरी रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचीकृत गरिनेछ ।
- सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्न स्थानीय आयोजनाहरुमा श्रममूलक प्रविधिको प्रयोग गरिनेछ ।
- गाउँपालिका तथा वडा स्तरीय नियमित विकास निर्माणका आयोजनाहरुमा रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचीकृत सम्बन्धित वडाका बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिइनेछ ।
- श्रम बजारमा हस्तक्षेप गरी गाउँपालिकाभित्र सञ्चालन हुने सङ्घ, प्रदेश तथा अन्य निकायका आयोजनाहरुमा यस गाउँपालिकाको रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई नै खटाउने नीति लिइनेछ ।
- आन्तरिक रोजगारी सिर्जनाका लागि स्थानीय तहका निजी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय, साभेदारी र सहकार्य गरिनेछ ।
- विश्वव्यापी महामारी कोभिड १९ का कारण वैदेशिक रोजगारीमा जान नपाएका तथा विदेशबाट फर्किन बाध्य भएका व्यक्तिहरुलाई सूचीकृत गरी विशेष प्राथमिकताका साथ न्यूनतम रोजगारी प्रदान गरिनेछ ।
- सङ्घीय सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट ल्याइएका रोजगारमूलक कार्यक्रममा अपनत्व कायम गर्दै रोजगारीका क्षेत्र विस्तार गरिनेछ ।
- विश्व बैंकको ऋण सहायता अन्तर्गतको युवा रोजगारीका लागि रूपान्तरण पहल आयोजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजनामा ज्याला बाहेकको अतिरिक्त भारमा साभेदारी गरी बेरोजगार सूची निर्धारण तथा प्राथमिकीकरण मार्गदर्शन अनुसार प्राथमिकता सूचीका व्यक्तिलाई खटाई आयोजना सञ्चालन गरिनेछ ।
- रोजगार सेवा केन्द्रलाई थप सुदृढीकरण गरी श्रम बैंक तथा रोजगार सूचना केन्द्रको रूपमा विस्तार गरी रोजगारी प्राप्तीलाई सहज बनाइनेछ ।

२३. अन्य नीति :

✍ गाउँपालिकाका वडाहरुको क्षेत्रफल, जनसंख्या, भौगोलिक अवस्थितिको आधारमा धेरै असमान रहेको हुँदा सम्बन्धित वडाहरुको समन्वयमा वैज्ञानिक ढंगले सिमाना हेरफेर गर्न सम्बन्धित निकायमा अनुरोध गरिनेछ । साथै वडा केन्द्र तोक्नु पर्नेमा नियम प्रकृत्या पुन्याई प्रस्ताव सिफारिस गरी सम्बन्धित निकाय पठाइनेछ ।

✍ विवाद रहित समाज निर्माण गर्नको लागि मेलमिलाप केन्द्रहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने तथा मेलमिलाप कर्ताहरुलाई परिचालन गर्ने कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।

✍ गाउँपालिकाको सम्पूर्ण नागरिकहरुलाई न्यायीक अधिकारबारे अभियानहरु संचालन गरिने छ ।

✍ मेलमिलाप कर्ताहरुलाई पुर्नताजकि कार्यक्रम निरन्तरता दिने निति लिइने छ ।

✍ गाउँपालिका भित्रको सहकारीको विवरण संकलन गरी प्रभावकारी रुपमा संचालन गरिने छ साथै सहकारीहरुलाई क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

मोतीराज राई
अध्यक्ष
मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिका